

Verdwijning

Colofon

ISBN: 978 94 6365 005 2
1e druk 2017
© 2017, Rien van der Zeijden

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Verdwijning

Rien van der Zeijden

Inhoudsopgave

Proloog	
Het zwarte gat	7
Deel 1	
Het kanaal	11
Deel 2	
De opdracht	111

Proloog

Het zwarte gat

Het applaus stierf weg. Verbijsterd staaarde Gea naar het kunstwerk. Ze beseftte niet goed wat ze zag. Ze wilde weggijken, maar het was al gebeurd. Ergens binnen in haar werd een gordijn woest opengeschoven om een onbarmhartig licht toe te laten. Een verzengend licht, niet bedoeld om te verhelderen. Het zou alles op zijn weg verteren.

‘En dan nu, dames en heren, is het tijd voor een borrel. Laten we toosten op de toekomst van dit kanaal en een periode van twijfel en onduidelijkheid afsluiten. Na tien jaar strijd, tegenslag en gerechtelijke procedures heeft Veenhaven weer de kans gekregen om mee te doen. We hebben ons ondernemend getoond en met diezelfde geest zullen we dit kanaalproject tot een groot succes maken!’

Ze hoorde de stemmen vervagen. Ergens van ver klonk het: ‘Mam, wat is er? Wat zie je er vreemd uit?’ En even later: ‘Help!’ De val leek eeuwig te duren. Een val in de schacht van haar ziel. In bodemloze wanhoop. Langs lagen samengeperst leven, versteende liefde, verpulverde harts-tocht. Vreemde handen die haar betasten, haar niet kunnen houden. En dan de harde grond, geur van bloed. Een kreet van een kind. Vloer wordt bodem, wordt grond, wijkt uiteen tot een zompig graf dat zijn geheimen prijs wil geven. Niets kan haar meer houden. Ze zakt het zwarte gat in.

Deel 1

Het kanaal

De Hoofdstraat van het dorp Veenhaven lag er stil en verlaten bij op dit middaguur. De naam ‘Hoofdstraat’ leek wat overdreven. De enige winkel die het dorp rijk was, stond er, maar verder leek dit dorp zonder plan gebouwd, alsof men hier toevallig was neergestreken langs de oevers van het kanaal. Alsof het als tijdelijk kamp was bedoeld om de veenarbeiders van destijds onderdak te verschaffen. Naarmate de jaren waren verstreken, waren er zijstraten verschenen en daar weer wat zijstraten op. Het oude turfkanaal had de woningen als een magneet aan zich vastgeplakt, zodat er geen centrum was ontstaan. De kortste weg was altijd die naar het kanaal. Het dorp was er omdat het kanaal er was. Zo was het altijd geweest en zo bleef het ook toen het turfkanaal in de jaren vijftig werd afgesloten. De kerk verderop stond aan het kanaal, zonder dorpsplein, zonder huizen om zich heen gegroepeerd. De kerk had haar zingevende functie aan het kanaal afgestaan, dat die functie echter niet meer waar kon maken.

Jitte Kooistra plofte neer op de rechte houten stoeltjes in het kleine personeelskamertje van de dorpswinkel. Er waren geen klanten op dit uur en de twee medewerkers kenden hun instructies voor deze stille uren: het oog op de kassa houden en de voorraden bijwerken. Hij keek op zijn telefoon. Het trillende bericht in zijn broekzak had hem nieuwsgierig gemaakt. De vrouw waarmee hij gisteravond gedatet had, bedankte hem voor de avond. Nee, er was

geen klik geweest. Hij wist dat zij het ook wist. Maar ze was mooi en had een fijne sociale babbel, iets waar Jitte jaloers op was. Zijn gesprekken leken op een aantal van zijn winkelwagentjes. Als je flink duwde en de wieltjes niet te veel zwenkten, ging het wel. Hij had niet het vermogen om een gesprek te laten duren. Op gang brengen ging nog wel. In de winkel kon hij met kleine opmerkingen en gebaren een klant het gevoel geven dat die hier volledig op zijn plaats was. Maar vaak brak het zweet hem uit als het gesprek om meer vroeg. Dan blokkeerde er iets in zijn hoofd. Het gesprek viel stil en de klant concentreerde zich op een punt verder weg in de winkel, alsof daar iets stond te gebeuren. Dan had hij het druk of moest hij hoognodig iemand terugbellen. De vrouw van gisteren had hem een leuke avond bezorgd. Ze drong niet aan op een volgende afspraak.

‘O ja, bijna vergeten. Wim was hier vanmorgen vroeg even. Hij komt vanmiddag later. Een uur of vijf, als dat geen probleem is.’ Annemiek stak haar hoofd om de deur.

‘Is goed,’ bromde Jitte. Hij hoopte dat de afspraak nu eindelijk maar eens doorging. Ze moesten maar wat gaan eten met elkaar. Wim kon hem uit zijn vicieuze cirkel halen. Dat wist hij. En Wim kon praten en doorvragen. Zelf kwam Jitte niet verder dan steeds weer opnieuw tobberig constateren dat er sinds de laatste verbouwing van de winkel vorig jaar niet veel verbeterd was. Als bevriende aannemer had Wim regelmatig gevraagd hoe het ging met de klandizie. Geduld moest hij hebben. Er waren avonden dat hij zijn bestaan in dit veendorp verfoeide. Dat hij langer dan goed voor hem was in de kroeg bleef hangen.

Diezelfde mensen die hem joviaal op de schouder sloegen, kochten de ochtend daarna hun boodschappen bij de Lidl. Maar hij kwam niet verder dan een paar scenario's voor zijn toekomst en hij was er al helemaal de mens niet naar om drastische besluiten te nemen. Sinds die ontmoeting vorige week was er echter iets in zijn hoofd blijven haken en het ging er niet meer uit. In de kroeg had zich een vreemde kostganger gemeld. Een man met een opvallend groene gleufhoed had hem aangesproken voor de bar. Het leek zo'n winkelwagengesprek te worden, maar de man zat er niet mee. Hij praatte maar door, terwijl Jitte hem op de juiste tijden voorzag van geknik en bevestigend gehum. Hij stelde zich voor als 'mister Simson' en had een vaag Amerikaans accent. Jitte verbaasde zich over de snelheid waarmee de man Jittes situatie doorzag. Hij had maar weinig gesproken, een paar in zorg gedompelde zinnen. 'Dus je moet wat anders ... Innoveren. Het wordt tijd om de bakens te verzetten ...' De man was rechtop gaan zitten en had hem indringend aangekeken. 'Luister goed, mister ... eh ... Jitte. Ik heb een advies voor je.' Er ontspon zich een ander soort gesprek. Jitte had nauwelijks geslapen die nacht daarna.

Wim was op tijd, maar keek voortdurend op zijn horloge terwijl hij zich verontschuldigde voor zijn gehaaste gedrag. Niet een moment om met zijn plannen op de proppen te komen, meende Jitte. Haast en mensen die precies wisten wat ze wilden, werkten altijd op zijn zenuwen. Bovendien was hij er het type niet naar om zijn impulsen te volgen en aandacht op te eisen. Wim babbelde maar door over de

rechtszaken en dorpsbijeenkomsten over het kanaal. De tegenstanders hadden volgens hem geen poot meer om op te staan. We stonden aan de wieg van een enorme ontwikkeling voor dit dorp. Binnen een jaar zouden de boten langs zijn winkel varen en zorgen voor omzet en gezelligheid in het dorp. Veenhaven zou de krimp die het platteland te zien gaf, overleven. Jitte onderdrukte een geeuw. Wist Wim wel hoelang een jaar duurde als je met de strop om je nek stond?

‘Ik ben bang dat ik het geen jaar meer volhou, Wim. De meeste mensen kijken naar de mooie inrichting hier. Het is prachtig verbouwd, maar ik ben de enige die de balans aan het einde van de maand opmaakt. De investering verdient zich nog niet terug.’

Wim sperde zijn ogen wijd open. Jitte was al gewend geraakt aan de wenkbrauwen van Wim, die een eigen leven leken te leiden. Een zenuwtrek. In het begin keek hij verschrikt terug, maar gaandeweg had hij zijn tics leren kennen en negeren in het gesprek.

‘Geduld, Jitte. Dit doodlopende kanaal gaat weer stromen. Ik verzeker het je. Aan beide kanten worden die gedempte sluizen uit de jaren vijftig weer opgegraven. Dat gaat hartstikke snel. De aannemers staan al klaar. Het juridisch getouwtrek met die milieufreaks is bijna ten einde.’

Jitte glimlachte wat vaag voor zich uit. Wim had zijn eigen analyse hard nodig. Het was tobben geweest de laatste jaren. De ondernemers in het dorp moesten hun spaarzame opdrachten van steeds verder weg halen. Wim zelf was regelmatig in Amsterdam te vinden voor ‘bouwinsecties’ zoals hij dat noemde. Dat typisch optimistische

spreken over vage opdrachten alsof ze al in uitvoering waren, ontbeerde Jitte. In de kroeg op vrijdagmiddag werden de verhalen opgepompt. Hij zag de bedrijfswagens schots en scheef aan het kanaal geparkeerd staan. Een goed verstaander kon, turend in zijn bierglas, de zorgen wel meevoelen.

De opbeurende taal van Wim kreeg geen vat op hem.

De groene gleufhoed kwam hem weer voor de geest. 'Het is zo gemakkelijk om de meerderheid te volgen, mister Jitte ... Je moet ze een slag voor zijn!'

Het janken van de hond! Het was dit haarscherpe detail dat nu het paniekgevoel veroorzaakte. Het was er altijd ineens. Uit het niets. Met een driftige schop bracht ze hem tot zwijgen. Een kort, schrill geluid. Meteen had ze spijt. Een paar meter verder liet hij zich als een zak aardappelen vallen. De oude hondenogen keken haar droefgeestig aan.

‘Hâld dy de kop’, schreeuwde ze.

Het kippenhok stond op instorten. Nu eindelijk eens de buurjongen vragen, dacht ze, terwijl ze moeizaam bukte om de zes eieren te pakken. Misschien mocht hij het als een opdracht van school doen. Een kippenhok met een grote ren erbij van gaas. Met zo’n trappetje naar een hoger plateau. Met de eieren voorzichtig tegen haar maag gedrukt, bleef ze even staan kijken over het weiland. Een deel ervan was onwerkelijk groen en regelmatig, als een tapijt van Lippe-Lap. Als een versleten kleedje lag haar eigen weiland ernaast. De schapen hadden om de brandnetels heen gegraasd. Een paar dagen nadat ze de schapen had verplaatst, waren de brutaalgele paardenbloemen alweer verschenen.

‘Elke maand een ander schilderij,’ mompelde ze, ‘beter dan dat steriele kunstmestveldje van Henk.’

Het waren niet haar eigen woorden, bedacht ze zich. Zulke zinnen had ze van Taco, die ze met een merkwaardige mengeling van humor en boosheid kon zeggen.

---

1 Hou je stil

Ze zag het nog voor zich. De ontlading tussen die twee. Vanuit haar keukenraam zag ze ze staan, halverwege het weiland. Als in een stomme film. Henk op zijn tractor. Ondoorgrondelijk, verstijfd, niet wetend welke woorden je moest geven aan gevoelens die je niet hoorde te uiten. Taco met uiterst beheerste gebaren, als een scherpschutter die vlak voor zijn veel te grote doel staat. Ze moest toen onwillekeurig aan die foto van een Chinese demonstrant pal voor de tank denken. Ze zag op een afstand dat Henk niet wilde praten. Hij maakte een wegwerpgebaar en begon te rijden. Ze zag Taco, die bleef staan. Henk die om hem heen probeerde te rijden. Taco die opzij stapte en voor de tractor bleef staan. Henk die de tractor keerde en de andere kant op reed. Taco die scheldend achter de tractor aan liep.

Gea liep behoedzaam met de eieren het huis in. Met een potlood schreef ze de datum op de schaal en plaatste ze in de eierdoos. Daarna zette ze de eierdoos weer onder de doos die eerst leeg moest. Het waren er te veel. Ze moest er weer een aantal weggeven, anders zat ze straks weer met bedorven eieren. Het hekje van de voortuin piepte. Weer even dat rare paniekgevoel. Ze ademde diep toen ze Taco zag aankomen met Berber. Ze vloog de deur binnen om haar oma te omhelzen.

‘Mag Tijmen komen spelen? Ik moest het eerst aan jou vragen van opa. Hij mag mijn hut zien.’

Taco drukte een vluchtige kus op haar voorhoofd.

‘Ik wist niet wat je programma was, vandaar. Ik moet direct weer weg.’ Hij rook naar buiten, naar wind, naar avontuur.

‘Ja, dat is goed.’ Berber holde al naar de telefoon. ‘Kun je woensdagavond misschien hier zijn? Ik heb een belangrijke vergadering.’

Taco keek haar wat afwezig aan.

‘Wat voor vergadering?’

‘Ik hoef me niet te verantwoorden.’

Taco zette het rugzakje van Berber op de trap.

‘Nee, dat klopt. Ik bemoei me nergens mee. Ik kan er zijn.’

Gea veegde een haarlok voor haar ogen weg. Ze voelde zich geïrriteerd, maar kon zich nu geen ruzie veroorloven. Zelfs in de deuropening zou Taco het winnen. Alles zou tegen haar gebruikt worden. Ze zou schuldigen en aangeslagen achterblijven. Goed dat hij direct weer weg moest.

Het was een goede scheiding. Ze had niets te klagen. Maar niemand had dit voorspeld. Het was er vorig jaar toch van gekomen. Op talloze momenten in haar leven had ze zich een scheiding voorgesteld, maar niet nu, in deze leeftijdsfase. Nu alles in rustiger vaarwater leek te zijn gekomen. Taco’s baan bij Landschapsbeheer had hen hier in Veenhaven gebracht. Ze waren begonnen in het oude huis aan de overkant van het kanaal, waar geen auto’s reden en waar de weg onverhard was. Er zat een flinke lap grond bij. Ze waren jong en ze hadden energie om het huis op te knappen. Vrienden liepen met open mond de tuin in. De idyllische vijver in het midden. De schapen in het weiland. De brede rietkraag voor het huis met de doorkijkjes naar het donkere, rimpelloze kanaal. ‘Dat jullie dit doen ...’ De voornamelijk stadse vriendenkring